

«Про освіту», «Про дошкільну освіту», «Про позашкільну освіту», «Про повну загальну середню освіту», «Про вищу освіту» та іншими нормативно-правовими актами, прийнятими на основі зазначених законів, які не можуть звужувати зміст і обсяг конституційного права на освіту, а також визначених законом автономії суб'єктів освітньої діяльності та академічних свобод учасників освітнього процесу.

Список використаної літератури:

1. Про освіту : Закон України від 05.09.2017 № 2145-VIII. *Відомості Верховної Ради України*. 2017. № 38–39. Ст. 380.
2. Кодекс законів про працю України: Затв. Законом від 10.12.1921 № 322-III. *Відомості Верховної Ради УРСР*. 1971. Додаток до № 50. Ст. 375.
3. Про дошкільну освіту : Закон України від 11 липня 2001 року № 2628-III. *Відомості Верховної Ради України*. 2001. № 49. Ст. 259.
4. Про повну загальну середню освіту: Закон України від 16 січня 2020 року № 463-IX. *Відомості Верховної Ради України*. 2020. № 31. Ст. 226.
5. Про позашкільну освіту : Закон України від 22 червня 2000 року № 1841-III. *Відомості Верховної Ради України*. 2000. № 46. Ст. 393.
6. Типове положення про атестацію педагогічних працівників України: Затв. наказом Міністерства освіти і науки України 06.10.2010 № 930. *Офіційний вісник України*. 2010. № 98. Ст. 3501.
7. Про вищу освіту : Закон України від 1 липня 2014 року № 1556-VII. *Відомості Верховної Ради України*. 2014. № 37–38. Ст. 2004.

Ключові слова: педагогічні працівники, трудові відносини, законодавство України.

Ключевые слова: педагогические работники, трудовые отношения, законодательство Украины.

Key words: teaching staff, labour relations, legislation of Ukraine.

ОПАРА НАТАЛІЯ ГЕННАДІЇВНА

*Національний університет «Одеська юридична академія»,
аспірантка кафедри трудового права та права соціального забезпечення*

ОСНОВНІ ТРУДОВІ ПРАВА ТА ОБОВ'ЯЗКИ ЖУРНАЛІСТА ЯК ЕЛЕМЕНТ ЙОГО ПРАВОВОГО СТАТУСУ

У чинному законодавстві поняття журналіста закріплене у ст. 1 Закону України «Про державну підтримку засобів масової інформації та соціальний захист журналістів» [1], згідно з якою «журналіст – творчий працівник, який професійно збирає, одержує, створює і займається підготовкою інформації для засобів масової інформації, виконує редакційно-посадові службові обов'язки в засобі масової інформації (в штаті або на позаштатних засадах) відповідно до професійних назв посад

(роботи) журналіста, які зазначаються в державному класифікаторі професій України».

Більш вузьке поняття журналіста редакції друкованого засобу масової інформації закріплене у частині першій ст. 25 Закону України «Про друковані засоби масової інформації (пресу) в Україні» [2], відповідно до якої «журналістом редакції друкованого засобу масової інформації відповідно до цього Закону є творчий працівник, який професійно збирає, одержує, створює і займається підготовкою інформації для друкованого засобу масової інформації та діє на підставі трудових чи інших договірних відносин з його редакцією або займається такою діяльністю за її уповноваженням, що підтверджується редакційним посвідченням чи іншим документом, виданим йому редакцією цього друкованого засобу масової інформації».

Звертає на себе увагу не досить коректне визначення у частині першій т. 25 зазначеного Закону підстави, на якій здійснює свою діяльність журналіст – «трудова чи інші договірні відносини». Отже, якщо журналіст перебуває у трудових або цивільних правовідносинах із засобом масової інформації, то підставою цих правовідносин не можуть бути самі відносини. Загальновідомо, що підставою правовідносин може бути відповідний договір – трудовий договір або цивільно-правовий договір, пов'язаний із працею (у цьому випадку авторський договір, договір оплатного надання послуг та ін.). Тому у частині першій ст. 25 Закону України «Про друковані засоби масової інформації (пресу) в Україні» слід слова «діє на підставі трудових чи інших договірних відносин з його редакцією» замінити словами «діє на підставі трудового чи цивільно-правового договору з його редакцією».

Отже, суб'єктом трудових правовідносин між засобом масової інформації, в тому числі редакцією друкованого засобу масової інформації, є журналіст, який здійснює журналістську діяльність саме на умовах трудового договору, а не суміжного цивільно-правового договору, пов'язаного з виконанням праці.

Правовий статус журналіста як суб'єкта індивідуальних трудових правовідносин складається з таких елементів: трудова правосуб'єктність; основні трудові права та обов'язки; юридичні гарантії трудових прав і обов'язків; відповідальність за порушення трудових обов'язків.

Одним із елементів правового статусу журналіста як суб'єкта індивідуальних трудових правовідносин є його основні трудові права та обов'язки, встановлені актами трудового законодавства, в тому числі й локальними нормативно-правовими актами, що є загальними для всіх категорій працівників.

Окрім цього, основні трудові права та обов'язки журналіста закріплені у спеціальних законодавчих актах, що регулюють журналістську діяльність, та пов'язані зі специфічними ознаками та умовами цієї діяльності. Ці права та обов'язки визначені, зокрема, у розділі III «Діяльність журналістів, засобів масової інформації, їх працівників» Закону України «Про інформацію» від 2 жовтня 1992 року (в редакції Закону

№ 2938-VI від 13.01.2011) [3], ст. 26 Закону України «Про друковані засоби масової інформації (пресу) в Україні», інших законах.

Водночас потрібно звернути увагу на недостатньо чітке закріплення професійних прав та обов'язків журналістів у зазначених вище законах. Так, права журналіста закріплені у ст. 25 Закону України «Про інформацію», хоча стаття називається «Гарантії діяльності засобів масової інформації та журналістів». Фактично ж про гарантії діяльності журналістів ідеться у ст. 24 зазначеного Закону, хоча в назві цієї статті це не відображується.

У частині сьомій ст. 25 Закону України «Про інформацію» зазначається про поширення прав і обов'язків журналіста, визначених цим Законом, на зарубіжних журналістів, хоча самі обов'язки цією статтею не передбачені.

Правова регламентація журналістської діяльності здійснюється нормами Конституції України, Закону України «Про інформацію» від 2 жовтня 1992 року (в редакції Закону № 2938-VI від 13.01.2011), Закону України «Про друковані засоби масової інформації (пресу) в Україні» від 16 листопада 1992 року, Закону України «Про телебачення та радіомовлення» від 21 грудня 1993 року (в редакції Закону № 3317-IV від 12.01.2006), Закону України «Про державну підтримку засобів масової інформації та соціальний захист журналістів» від 23 вересня 1997 року, інших нормативно-правових актів.

У чинному Кодексі законів про працю України відсутня глава про особливості регулювання трудових відносин за участю окремих категорій працівників. До проекту Трудового кодексу України включено окрему Книгу четверту «Особливості регулювання трудових відносин за участю окремих категорій працівників і роботодавців», проте вона включає тільки три глави: главу 1 «Особливості праці працівників із сімейними обов'язками»; главу 2 «Особливості праці неповнолітніх осіб»; главу 3 «Особливості праці працівників за трудовим договором з роботодавцем – фізичною особою». Це свідчить про те, що у проекті Трудового кодексу України не повною мірою відображено особливості правового регулювання трудових відносин за участю окремих категорій працівників. Однією з таких категорій є журналісти. Специфіка журналістської діяльності та соціальна значимість професії журналіста, особливості трудової функції є підставою диференціації правового регулювання трудових відносин за їх участю, що проявляється у встановленні додаткових гарантій і пільг, передбачених законом. Тому видається доцільним доповнити Книгу четверту «Особливості регулювання трудових відносин за участю окремих категорій працівників і роботодавців» проекту Трудового кодексу України окремою главою «Особливості регулювання трудових відносин інших категорій працівників», в окремих статтях якої закріпити норми про окремі особливості регулювання трудових відносин журналістів.

Список використаної літератури:

1. Про державну підтримку засобів масової інформації та соціальний захист журналістів : Закон України від 23.09.1997 № 540/97-ВР. *Відомості Верховної Ради України*. 1997. № 50. Ст. 302.
2. Про друковані засоби масової інформації (пресу) в Україні : Закон України від 16.11.1992 № 2782-XII. *Відомості Верховної Ради України*. 1993. № 1. Ст. 1.
3. Про інформацію: Закон України від 02.10. 1992 (в редакції Закону № 2938-VI від 13.01.2011). *Відомості Верховної Ради України*. 2011. № 32. Ст. 313.

Ключові слова: журналіст, трудові відносини, основні трудові права журналіста, основні трудові обов'язки журналіста.

Ключевые слова: журналист, трудовые отношения, основные трудовые права журналиста, основные трудовые обязанности журналиста.

Key words: journalist, labor relations, main labor rights of journalist, main labor duties of journalist.

СТУПАКОВА ІННА ГАВРИЛІВНА

*Національний університет «Одеська юридична академія»,
аспірантка кафедри трудового права та права соціального забезпечення*

ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРАВА ПРАЦІВНИКА НА ЗАХИСТ СВОЇХ ТРУДОВИХ ПРАВ ТА ІНТЕРЕСІВ ЯК ПРИНЦИП ТРУДОВОГО ПРАВА

Одним з основних принципів правового регулювання трудових відносин є принцип забезпечення працівника на захист своїх трудових прав та інтересів. У чинному Кодексі законів про працю України [1] цей принцип, як і інші основні принципи трудового права, не отримав законодавчого закріплення.

До проекту Трудового кодексу України [2] вперше включено ст. 2 «Основні принципи правового регулювання трудових відносин», проте у цій статті зазначений принцип також не закріплено. Взагалі потрібно відзначити, що у ст. 2 законопроекту недостатньо приділено уваги принципам захисту трудових прав та інтересів працівників. Тільки два принципи під номерами 12 і 13 стосуються захисту працівника від звільнення: принцип забезпечення захисту працівників від необґрунтованого звільнення та принцип гарантування державного захисту працівників від незаконного звільнення. Хоча фактично ці принципи є близькими за своїм змістом, враховуючи те, що забезпечення захисту від необґрунтованого звільнення включає і гарантування державного захисту від незаконного звільнення. Навряд чи розробники